

Datum: 26-06-2026

Volgnummer: 2025-2026/20

**Belgische senaat, Commissie voor de Transversale Aangelegenheden -
Gemeenschapsbevoegdheden - Gelijke kansen voor vrouwen en mannen**

Kinderen hebben baat bij sterke steun voor alleenstaande ouders

Op 26 juni sprak de kinderrechtencommissaris op een hoorzitting in de Senaatscommissie over de beroepsintegratie van alleenstaande ouders en gelijke kansen voor kinderen in eenoudergezinnen. Ze benadrukte dat investeren in alleenstaande ouders ook investeren is in de rechten en ontwikkelingskansen van hun kinderen. De kinderrechtencommissaris pleitte onder andere voor een systematische kindtoets, voor genoeg betaalbare kinderopvang, voor een betere combinatie van werk en zorg, en voor laagdrempelige gezinsondersteuning.

Kinderrechten realiseren vraagt ook dat ouders ondersteund worden

Wanneer we spreken over kinderrechten, spreken we vaak over kinderen. Terecht. Maar kinderrechten kunnen pas ten volle worden gerealiseerd wanneer ook de volwassenen die voor kinderen zorgen, de nodige ondersteuning krijgen. Daarom is de situatie van alleenstaande ouders niet alleen een sociaal of economisch vraagstuk, maar ook een kinderrechtenkwestie.

In België groeit bijna 15 procent van de kinderen op in een eenoudergezin. Achter dat cijfer schuilen duizenden ouders die elke dag proberen werk, zorg, administratie, opvoeding en financiële zorgen te combineren. Zij tonen vaak een enorme veerkracht, maar staan er ook veel te vaak alleen voor. Het Kinderrechtenverdrag garandeert elk kind het recht op een behoorlijke levensstandaard, onderwijs, gezondheid, ontwikkeling, vrije tijd en participatie. Die rechten staan echter onder druk wanneer de ouder die de dagelijkse zorg draagt, niet genoeg ondersteund wordt.

Eénoudergezinnen zijn kwetsbaar

Onderzoekers wijzen al jaren op de kwetsbare positie van eenoudergezinnen. Professor Wim Van Lancker toont aan dat zij een aanzienlijk hoger risico lopen op armoede dan andere gezinnen. Ongeveer één op de drie eenoudergezinnen leeft onder de armoederisicodrempel.

Twee derde van de kinderen van gescheiden ouders woont hoofdzakelijk of uitsluitend bij de moeder. Kinderen die opgroeien bij een alleenstaande ouder lopen een veel groter risico op materiële en sociale tekorten. Dat risico stijgt nog aanzienlijk wanneer zij uitsluitend bij hun moeder wonen zonder nieuwe partner. Voor die kinderen ligt het risico op deprivatie bijna vier keer hoger dan gemiddeld.

Die kwetsbaarheid is geen toeval. Tachtig procent van de alleenstaande moeders die hoofdzakelijk voor hun kinderen zorgen, werkt deeltijds, is werkloos of inactief. Daardoor beschikken zij over een lager inkomen, terwijl zij de kosten van wonen, huishouden en zorg alleen moeten dragen. Bovendien ontvangt 61 procent van hen geen alimentatie van de ex-partner. Die opeenstapeling van kwetsbaarheden treft niet alleen de ouder, maar ook rechtstreeks het kind.

Armoede is meer dan een gebrek aan inkomen

Armoede gaat bovendien over veel meer dan een gebrek aan inkomen. Ze betekent ook tijdsarmoede, een voortdurende mentale belasting en de noodzaak om elke dag moeilijke keuzes te maken. Een alleenstaande ouder kan niet terugvallen op een tweede inkomen of een partner die opvang regelt wanneer een kind ziek is, meegaat naar een oudercontact of administratieve taken overneemt.

Kinderen voelen die druk. Ze merken wanneer hun ouder voortdurend zorgen heeft over rekeningen, uitgeput thuiskomt of geen ruimte meer vindt voor ontspanning, hobby's of onverwachte uitgaven. Zo beperkt armoede niet alleen de levenskwaliteit van ouders, maar ook de ontwikkelingskansen van kinderen.

Een kind heeft een netwerk nodig

Toch willen wij vandaag niet alleen spreken over armoede. Een even belangrijke boodschap is dat kinderen opvoeden nooit een individuele opdracht is.

Ook dat is een uitgangspunt van het Kinderrechtenverdrag. Ouders dragen de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, maar de overheid heeft de plicht hen daarbij te ondersteunen. Te vaak leeft nog het idee dat ouders alles alleen moeten kunnen. Dat is niet alleen onrealistisch, het staat ook haaks op wat we weten over goed opgroeien.

Een kind heeft een netwerk nodig. En een alleenstaande ouder evenzeer.

Familie, vrienden, burens, kinderopvang, scholen, jeugdwijk, welzijnsdiensten en lokale besturen vormen samen het netwerk dat ouders sterker maakt. Uit onze contacten met gezinnen horen we telkens opnieuw dezelfde boodschap: ouders hebben nood aan iemand die mee denkt, mee kijkt en soms gewoon even mee draagt.

Dat geldt des te meer wanneer zich problemen voordoen. Wanneer een kind moeilijkheden ervaart op school, wanneer spanningen thuis oplopen, wanneer er zorgen zijn over de mentale gezondheid of wanneer administratieve problemen zich opstapelen. Dan moet hulp nabij, toegankelijk en laagdrempelig zijn.

Speel in op de schaamte en taboe rond hulp vragen

Via onze klachtenlijn stellen wij echter vast dat veel alleenstaande ouders veel te lang wachten om ondersteuning te zoeken. Niet omdat zij die hulp niet nodig hebben, maar omdat schaamte en taboe hen tegenhouden. Ouders vertellen dat ze bang zijn om als slechte ouder te worden gezien of vrezen dat anderen zullen denken dat ze hun kinderen niet aankunnen.

Dat is bijzonder verontrustend. Hulp vragen is geen teken van falen, maar van verantwoordelijkheid. Toch ervaren veel ouders nog altijd dat ze eerst moeten bewijzen dat ze het niet meer alleen aankunnen vooraleer ondersteuning beschikbaar wordt. Daarom moeten we blijven investeren in een samenleving waarin ondersteuning vanzelfsprekend is en waarin ouders tijdig de weg vinden naar hulp, zonder angst voor stigmatisering.

Kinderopvang, scholen, jeugdhulporganisaties en lokale besturen spelen daarin een sleutelrol. Voor veel alleenstaande ouders zijn zij de eerste en soms enige toegankelijke publieke dienstverlening. Zij kunnen signalen opvangen, ouders versterken en gezinnen toeleiden naar gepaste ondersteuning. Maar dan moeten ook deze voorzieningen voldoende tijd, mensen en middelen

krijgen. Wie gelijke kansen voor kinderen ernstig neemt, moet investeren in een sterke samenwerking tussen onderwijs, welzijn, kinderopvang en het lokaal sociaal beleid. Alleen zo kunnen gezinnen snel en zonder drempels geholpen worden.

Tref kwetsbare kinderen niet bij besparingsoefeningen

Vanuit datzelfde kinderrechtenperspectief maken wij ons ook zorgen over recente beleidskeuzes. Het Kinderrechtencommissariaat heeft zich recent uitgesproken over de nood aan een systematische kindtoets bij besparingsmaatregelen.

Onze boodschap is eenvoudig: wanneer overheden besparen of belangrijke sociaal-economische hervormingen doorvoeren, moeten zij vooraf nagaan welke gevolgen die hebben voor kinderen. Kinderen zitten immers niet mee aan de onderhandelingstafel wanneer begrotingen worden opgemaakt. Ze hebben geen vakbond en geen lobbygroep die hun belangen dagelijks verdedigt. Juist daarom heeft de overheid de verantwoordelijkheid om hun belangen expliciet mee te nemen in haar beslissingen.

We weten uit onderzoek dat besparingen niet iedereen even hard treffen. Gezinnen die het vandaag al moeilijk hebben, voelen de gevolgen vaak het eerst en het sterkst. Alleenstaande ouders behoren daarbij tot de meest kwetsbare groepen. Wanneer ondersteuning wordt afgebouwd, dienstverlening minder toegankelijk wordt of kosten stijgen, zijn het uiteindelijk de kinderen die de grootste prijs betalen.

Kinderrechten waarborgen betekent daarom dat beleidskeuzes niet alleen financieel, maar ook maatschappelijk worden afgewogen. Niet achteraf, wanneer de schade zichtbaar wordt, maar vooraf.

Maak kwaliteitsvol werk voor alleenstaande ouders doenbaar

Een tweede belangrijke hefboom is arbeid.

Arbeidsmarktparticipatie van alleenstaande ouders is essentieel om de ontwikkelingskansen van kinderen te versterken. Niet omdat werk alle problemen oplost, maar omdat kwaliteitsvol en duurzaam werk een van de sterkste beschermende factoren is tegen armoede. Toch ondervinden alleenstaande ouders structurele drempels die andere gezinnen veel minder ervaren.

De combinatie van werk en zorg rust volledig op de schouders van één persoon. Kinderopvang organiseren, een ziek kind opvangen, aanwezig zijn op school, administratieve verplichtingen vervullen en tegelijk beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt vraagt elke dag opnieuw moeilijke evenwichtsoefeningen.

Daardoor werken alleenstaande ouders vaker deeltijds, belanden zij sneller in onzekere jobs of verlaten zij tijdelijk de arbeidsmarkt omdat de combinatie eenvoudigweg niet haalbaar is. Dat heeft niet alleen gevolgen voor hun inkomen vandaag, maar ook voor hun loopbaan, pensioenrechten en financiële zekerheid op langere termijn.

Vanuit kinderrechtenperspectief is dat bijzonder belangrijk. De arbeidsmarktpositie van ouders bepaalt immers mee welke kansen kinderen krijgen. Daarom moeten we afstappen van het idee dat arbeidsmarktintegratie uitsluitend een individuele verantwoordelijkheid is.

Alleenstaande ouders hebben nood aan structurele oplossingen die rekening houden met hun zorgrealiteit:

Genoeg betaalbare en flexibele kinderopvang, ook buiten de klassieke kantooruren; toegankelijke buitenschoolse opvang; werkgevers die ruimte bieden voor een gezinsvriendelijke arbeidsorganisatie; en een sociale bescherming die ouders niet straft wanneer zij tijdelijk minder kunnen werken om voor hun kinderen te zorgen.

Daarnaast moeten opleiding, begeleiding en activeringstrajecten beter aansluiten bij de leefwereld van alleenstaande ouders. Vandaag vertrekken ze nog te vaak uitsluitend vanuit de noden van de arbeidsmarkt, terwijl de dagelijkse zorgverantwoordelijkheid onvoldoende wordt meegenomen. Dat sluit nauw aan bij de analyses van professor Wim Van Lancker, die aantoont dat het hoge armoederisico van eenoudergezinnen niet het gevolg is van individuele keuzes, maar van structurele tekortkomingen in kinderopvang, arbeidsmarktorganisatie, fiscaliteit en sociale bescherming.

Onze aanbevelingen

Als samenleving mogen we niet aanvaarden dat de gezinsvorm waarin een kind opgroeit bepalend wordt voor zijn of haar toekomstkansen. Kinderen van alleenstaande ouders hebben evenveel recht op een behoorlijke levensstandaard, kwaliteitsvol onderwijs, een veilige thuissituatie, vrije tijd en maximale ontwikkelingskansen als elk ander kind.

Dat vraagt een beleid dat verder kijkt dan individuele verantwoordelijkheid alleen. Een beleid dat investeert in samenwerking tussen werk, welzijn, onderwijs, kinderopvang en lokale besturen. Een beleid dat ouders ondersteunt vóór problemen escaleren. En vooral een beleid dat elke beslissing toetst aan één fundamentele vraag:

Wat betekent dit voor kinderen?

Want uiteindelijk moeten we de beroepsintegratie van alleenstaande ouders niet alleen bekijken als een arbeidsmarktuiddaging, maar als een kinderrechtenkwestie. Wanneer ouders botsen op structurele drempels om werk en zorg te combineren, zijn het ook hun kinderen die minder kansen krijgen.

Investeren in een sterk transversaal beleid dat werk, welzijn, onderwijs en armoedebestrijding met elkaar verbindt, is daarom geen kost, maar een hefboom voor gelijke kansen, een betere samenleving en slimme investeringen in de toekomst. En het is een noodzaak.

Want elk kind heeft recht op een goede start in het leven en ontwikkelingskansen, ongeacht de gezinsvorm waarin het opgroeit. Dat vraagt niet méér veerkracht van alleenstaande ouders, maar méér verantwoordelijkheid van het beleid.

Vanuit een kinderrechtenperspectief formuleren wij daarom vijf prioritaire aanbevelingen.

1. Voer systematisch een **kindtoets** uit **bij alle sociaal-economische hervormingen**, zodat de impact op kinderen vooraf wordt beoordeeld.
2. Maak **kwaliteitsvolle, betaalbare en flexibele kinderopvang en buitenschoolse opvang** tot een echte basisvoorziening. Zonder opvang blijven werk, opleiding en maatschappelijke participatie voor veel alleenstaande ouders onbereikbaar.
3. **Versterk de combinatie van werk en zorg**. Dat vraagt niet alleen een gezinsvriendelijke arbeidsorganisatie, maar ook een sociale bescherming die werken stimuleert zonder noodzakelijke ondersteuning weg te nemen.
4. Investeer in **laagdrempelige opvoedings- en gezinsondersteuning** en versterk de samenwerking tussen scholen, kinderopvang, welzijn en lokale besturen. En zorg voor brugfiguren in elke school. Scholen zijn vaak de eerste plaats waar problemen zichtbaar worden en kunnen een cruciale brug vormen naar hulp.
5. **Doorbreek het taboe op hulp vragen**. Maak ondersteuning toegankelijk zonder schuld- of faalgevoelens en investeer in sterke lokale netwerken. Een kind opvoeden is geen individuele opdracht. Ouders hebben mensen nodig die mee denken, mee dragen en mee ondersteunen.